

Innhold

Forord	11
Innledning	
Hvorfor måtte denne boken skrives?	13
DEL 1 TEORETISK DEL	19
Kapittel 1	
Hva er karriereveiledning? – Fra jobbmatch til karriereferdigheter	22
Hva er en karrierevalgprosess?	22
Kapittel 2	
Karriereferdighetsperspektivet – karrierelæring	28
Hva er karriereferdighetsperspektivet?	28
Hva er karriereferdighetsperspektivet i dag?	33
Mangler ved karriereferdighetsperspektivet.	36
Karriereteorier og karriereferdighetsperspektivet	38
Kapittel 3	
Konstruktivistisk karriereveiledning	41
Hva er konstruktivistisk karriereveiledning?	41
Fra det objektive til det subjektive selv.	43
Ekstremkonstruktivismen.	43
Moderatkonstruktivismen – Mark L. Savickas – Karrierekonstruksjons- teori.	45
Karrierekonstruksjonsteori.	46
Karrieretilpasning – betydningen av en yrkesrolle.	51
Det fleksible jobbselvet	51
Karrierenarrativet – jobbselvet langs en tidslinje.	54
Formende karrierenarrativer.	61
Lokalsamfunnsnarrativ.	61

Hjørnesteinsbedriftsnarrativet	61
Oljenarrativet på Vestlandet	62
Støtteordningsnarrativet	62
Kebabnarrativet	63
Klatrenarrativet	63
Cybernarrativet	64
«Reise nå – jobb senere»-narrativet	64
Gjengnarrativet	64
AFP-narrativet – med leilighet i Spania	64
Diagnosenarrativet	65
Medieskapte karrierenarrativer	65
Valg av prosjekt – kan det være målet med karriereveiledning?	67

Kapittel 4

Interesser	71
Hvorfor veilede ut fra interesser?	71
RIASEC-systemet gir et språk for selvet og mulighetene	73
John L. Holland og RIASEC-systemet	75
RIASEC-systemet – bakgrunnsprinsipper og problematiske sider	78
Innholdet i RIASEC-systemet	81
Praktisk interessekategori (R – realistic)	82
Teoretisk interessekategori (I – investigative)	83
Kreativ interessekategori (A – artistic)	84
Sosial interessekategori (S – social)	84
Foretaksom interessekategori (E – enterprising)	85
Systematisk interessekategori (C – conventional)	85
Fra yrkespersonlighetstyper til interessekategorier	86
Hollands begreper	87
RIASEC-koder	87
Kongruens	90
Konsistens	90
Differensiering	91
Identitet	91
Konstruktivistisk tilnærming til interesser og RIASEC-systemet	92

Kapittel 5

Personlighet	94
Hva er personlighet?	94
Historisk syn på personlighet	95
Fra typeteori til dimensjonale personlighetsmodeller	96

Moderne syn på personlighet	98
Femfaktormodellen	101
Hva kan femfaktormodellen si noe om?	102
Innhold i femfaktormodellen	104
Problemene med testperspektivet i karriereveiledning.	107
Konstruktivistisk forståelse av femfaktormodellen	
– fra taksonomi til metafor.	110
Konstruktivistisk utforskning av personlighetstrekk	111
Konstruktivistisk veiledning ut fra personlige egenskaper – praksis	112
Kan alle personlighetstrekk være bra?	113
Å veilede ut fra personlige egenskaper	115
Kapittel 6	
Verdier	117
Karriereverdimodeller	120
Kapittel 7	
Karriereerfaringer – mestringserfaringer	123
Dimensjonene liking og mestring	124
1 Misliker (-), men mestrer (+)	125
2 Misliker (-) og mestrer ikke (-)	126
3 Liker (+), men mestrer ikke (-)	127
4 Liker (+) og mestrer (+)	127
DEL 2 PRAKTISK DEL	129
Kapittel 8	
Veileders holdninger og veiledningsteknikker	132
Den frie veileder.	134
Den upartiske veileder	134
Den profesjonelle nysgjerrighet	135
Veiledningsferdigheter og -teknikker.	135
Parafrasering	136
Nøkkelord.	137
Avklaringer.	137
Oppsummeringer	138
Målspørsmål.	139
Unntaksspørsmål	139
Utforskende spørsmål (åpne spørsmål)	140
Skalaspørsmål/rangering	140

Utfordre vedtatte sannheter	141
Anerkjennelse	142
Kapittel 9	
Karriereintervju – intervjuet som karrierelæringsmetodikk	144
Interesseintervju	147
Veiledningsprosedyre for interesseintervju	151
Personlighetsintervju	153
Veiledningsprosedyre for personlighetsintervju	156
Arbeid med personlige egenskaper i utforskning av yrkesalternativer	159
Talent–overslag-analyse – når personlighet blir et problem.	160
Hvilke talent (fordeler) gir hissighet deg?	162
Hva skjer om du overforbruker talentet ditt?	162
Hvilket utviklingsområde gir talentet ditt?	162
Hva er din allergi?	163
Hvilket utviklingsområde gir det deg?	163
Verdiintervju.	164
Utforskning av verdier ut fra veisøkers livsverden	164
Utforskning av verdier ut fra en forhåndsdefinert verdiliste	165
Overførbare ferdigheter og veiledning ut fra overførbare ferdigheter	168
Arbeid med overførbare ferdigheter med utgangspunkt i veisøkers egen erfaringsverden	169
Karriereerfaringer.	169
Personlige egenskaper	170
Interesser	170
Fritidsinteresser	170
Arbeid med overførbare ferdigheter på bakgrunn av en temaliste.	170
Lister over overførbare ferdigheter	171
Karriereintervju – intervju ut fra karriereerfaringer.	174
Mestringsmønster.	176
Veiledningseksempel	176
Kapittel 10	
Bruk av interesseutforskningsverktøy	178
Veiledning med interesseutforskningsverktøy	180
Administrasjon	180
Instruksjoner til veisøker om bruk av verktøyet.	181
Forklar RIASEC-systemet	181
Mulighetsperspektiv.	181
Veiledning i interesseverktøy – spørsmål: utforskning, for få	

interesser og for mange interesser	182
Udifferensiert RIASEC-profil (like høye søyler!)	183
Utfordring: Få interesser!	186
Bruk av yrkesliste i interesseutforskningsverktøy	187
Metoder for å innsnevre yrkeslisten	189
Vurderinger av fordeler og ulemper ved yrker – fem argumenter for og fem argumenter imot	190

Kapittel 11

Hvordan utforske karriereinformasjon og ta et valg	192
Hvordan ta et valg – valgstrategi	194
Valgmatrisen	195
Hvordan velge temaer i valgstrategien	196
Velg temaer på bakgrunn av samtale	198
Velg temaer på bakgrunn av systematisk karriereveiledning	199
Velg temaer på bakgrunn av utforsking av yrket	199
Velg temaer fra en temaliste	200
Temaliste	202

Kapittel 12

Bruk av ulike karriereinformasjonskilder	205
Bruk av informasjonsnettsteder i utforsking – Google gir deg oversikten	205
Nettsteder for karriereinformasjon	206
Bruk av stillingsannonser i utforsking	209
Bruk av bilder og filmer i utforsking	212
Tips til egenutforsking	214
Hvordan utforske ulike yrker	214

Kapittel 13

Annen karriereveiledning	216
Endringsnarrativet – «ta en Krumboltz»	217
Utvikle karrierenarrativer ved spørsmål	219
Utvikle karrierenarrativer ved livslinjemetodikk	220
Livslinjen med spesielt fokus på interesser	222
Utvikle karrierenarrativer med rollemodeller	224
Veiledning med blader, tv-programmer, nettsider og spill	228
Blader/magasiner	228
Tv-programmer	229
Nettsider og spill	231
Livsrolleintervju	231

Appendiks	234
Australisk karriereferdighetsrammeverk med læringsmål	234
Hollands interessekategorier	236
 Referanser	 238
 Register	 243